

HAFTA KONUŞMASI

Kasımpaşa Sırtındaki Bahar Manzarasına Karşı

Kavisli Sokaklar, Dönemeçli Caddeler, Kimi Öne, Kimi Arkaya Kurulmuş Bahçeli Evler, Şüphesiz ki Dosdoğru Açılmış, Alabildiğine Uzanan Bulvarlarla Bir Sıraya Dizilmiş Binalardan Ziyade Güzel ve Mânalıdır

Ağaçların yapraklandığı şu günlerde Tepebaşı bahçesinden — daha iyisi — arka tarafta yeni cadde-nin kornişi üzerindeki düzenli setlerden Kasımpaşa ve Kasımpaşanın Okmeydanına yaslanmış bayır mahallelerine hiç baktınız mı?

Belki otobüs veya otomobil-le geçerken şöyle bir göz at-mışsınızdır; “güzel!..”, demiş, demeye ancak vakit bulmuş, şehrin gayyâ kuyusuna tekrar dalmışsınızdır. Bu, yetmez. İstanbulun pek kısa süren yap raklanma mevsiminde, henüz yazlığa gitmiyenler ve hele gi demiyecükler için en hoş, en zevkli bahar seyri oradadır. Zira evler arasındaki bahar, yâni şehrin içine sokulabilen bahar, dümdüz, yemyeşil, ta-mamiyle açıktaki kır baharın dan bir kaç derece güzeldir. Öteki, daha ziyade hayvanlar âleminin baharıdır; koyun ve inek sürülerinin, ot yiyenle-rin, süt verenlerin, bu mev-simden karın doyurmak yo-liyle faydalananların baharı!

Keçi, taze filiz ve yaprak vermiş bir bodur ağaca bakar ken elbette bizim gibi yalnız göz ve gönül zevkiyle “ne güzel!..”, demez; “şu güzel ye-şillğe yetişip koparsam, ye-sem, sonra da tatlı tatlı ge-viş getirsem,., hulyasına kapı-larak ipini koparmak çarele-rini veya bağısız ise dizlerini dayayıp filizli dala yetişmek imkânlarını düşünür. Bir da-mak ve mide zevki teşkil et-mesi bakımından bahar, biz-den çok hayvanların şenliği-dür. Bahar mevsimini başıboş hayvanların dolacağı تنها, uzak, bomboş, evsiz ve insan-sız kırlarda seyrederken az çok hepimizin kendimizde lü-zumlu bir şeyi yapamamak, tabiat feyzinden tam mânasi-le kâm alamamak eksikliğini duymamız belki bu sebepten-dir; ot yiyememekten, ot, çi-cek, yaprak ve filiz kadar körpe, güzel, bol, taşkın, önümüze serili nimetlere sa-dece artistik hislerle seyir-ci kalmaktadır.

★ ★

Bahar, demin bahsettiğim yerde — Kasımpaşaa-nın Okmeydanına uzanmış ya maç mahallesinde — toprak-tan fıskırmış değil, dosdoğru gökten düşmüş gibi duruyor. Sanki bir cins elvan elvan kar... Bakarken erimesinden korkuyorsunuz ve renklerin dış dış olup su haline gelerek bayırlardan aşağı akmağa baş lamasını görürseniz şaşmıya-cağa benziyorsunuz!

Mahallenin bütün güzelliği, baharın orada her yerdekin-den başka bir manzara göster-mesi evlerin darmadağın ku-rulmuş olmasından ve her e-vin ayrı ayrı cinslerden ge-lişmiş yemiş ağaçlıklı geniş bahçesi bulunmasından ileri geliyor.

Yemiş ağacı, diyorum; zi-ra yemiş ağaçlarının bahar yapraklarındaki renkler, ye-miş vermiyen süs ağaçların-dakinden daha çeşitli, daha sıcaktır. Her yemiştan bir ta-ne olsun bulundurmayı iste-yen küçük ev bahçelerinde de zaten hosumuza giden bu, renk ve şekil çeşididir.

Ahşap evlere, kanbur sırtlı yerli kiremitlere, girintili çı-kıntılı sokaklara yoksul insan lar arasına, intizamsızlığa ve bakımsızlığa karışmış bahar manzarası daha düşündürücü ve daha mânalı oluyor. Kı-r-da bahar basit bir şey -dir; dimağı harekete getire-ceği yerde uyuşturur, usanç

— YAZAN: —
Refik Halid Karay

verir. Hele şehrin modern kıs mındaki bulvarlar, parklar, gezgi veya umurâi bahçeler i-cin bahar lüzumsuzdur bile! Buralarda hendese sekline uy gun, sıra sıra, yerli yeinde, budayarak, biçimlere sokarak şahsiyetlerini kaybettirdiğimiz ağaçlar âdeta katı gömlek, ka tı yaka ve frak giymiş mon-den adamlara benzemiştir. Cinsdaşlarıyla alâkalarını kes misler, kendi aralarında ko-rudukları bozuk bir aristok-rasi hayatı içinde taş yürekli, dik kafalı olmuşlar, uşaksız ve hizmeteisiz, berbersiz ve ma-nikürsüz yaşayamaz birer şı-marık tahta bebek, mirasyedi kesilmişlerdir.

“Su isteriz!.., der demez hor tumlar boşanır; “gidamız az, demelerine kalmaz. gübreler yetiştirilir; “saclarımız uza-dı!.., şikâyetine karşı hemen makaslar şıkırdamağa başlar. Ah, benim Kasımpaşa sırtın daki, bahardan bahara yüzleri gülen yoksul ağaçlarım!

★ ★

Ciddi olan noktaya gele-ceğim:

Kasımpaşadaki manzara an cak uzaktan güzeldir. Yakın-dan da güzel olabilirdi... Eğer o mahalleyi dağınıkliğine, fe-rahlığına, ağaçlarına dokun-madan yenileştirmek, yâni dış şeklini bozmadan aynı yerde aynı görünüşte bir modern mahalleye çevirmek imkânı bulunsa!

cak uzaktan güzeldir. Yakın-dan da güzel olabilirdi... Eğer Demek istediğim şudur: Hensesi şekillerde dosdoğru çizilmiş sokaklardan ve bu sokaklara geçit resmi usulün-ce dizilmiş binalardan, yine düz caddelerin yanlarına ve ya ortalarına sıram sıram di-kilmiş formalı ağaçlardan, kı sacası göz zevkini bozup ruh yoran intizamdan insanlar ya-rın, muhakkak bıkaçaklar. Ni tekim çoktan bıkanlar olmuş-tur.

Şimdi bize bir alay konusu teşkil eden Pierre Loti ve ben zerleri, yâni Şarktaki darma-dağınıkliğe gönül kaptıranlar ve buna kavuşunca ruh din-lendirenler bahsettiğim bık -kınlığı edebiyata kadar sokan sanatkarlardı; yarını görmüş-ler insanlığın hendeseden bı-kacağını vaktinden önce sez-mişlerdi. Züppe değillerdi; ge-lecek nesillerin konfor ve sıh-hat kaidelerine uymakla be-raber vücade getirmeleri bek-lenilen dağınık mimarinin propagandasını yapıyorlardı. Bir fantezi yapmıyorum.

Kavisli sokaklar, dönemeç-li caddeler, kimi önde, kimi arkada kurulmuş bahçeli ev-ler şüphesiz ki dosdoğru a-çılmış, alabildiğine uzanan bulvarlarla yanyana duran bi-nalardan ziyade oyalayıcı, ke-nuskandırlar. Bu sonuncu-lardan göz çabuk yorulur; bi-teviyeliği, hele bir baştan ba-kınca öteki başa kadar görü-lüşü, beklenmediğe yer ver-memesi, çıkıntı köşe kadar güzel bir süsten mahrumluğu yüzünden ruhsuzlasıp dilsiz -lesen o sokaklar, nihayet çöl-yolları gibi sığıntı sebebi olurlar. Önceleri duvduğumuz ferahlık pek uzun sürmez.

Dosdoğruluk, düzlük ve ba-sitlik muhakkak bir güzellik ve ferahlık değildir. Şehir i-mar plânında bile yilankavı dediğimiz çizgiyi ben çizgile-rin şaheseri sayarım.

★ ★

Çapraşık, çarpuk çarpuk yollar ve sanki ayağı

sürçen Noel babanın oyuncak sepetinden dökülmüş, etrafa geliş güzel serpilmiş gibi ev-ler?

İstediğim elbette bastan ba-şa öyle bir şehir değildir. Na-kil vasıtaları icabı anayolla-rın şimdikiler gibi, hattâ da-ha geniş, daha doğru hat o-larak acılması, merkezlere o-şekilde bağlanması lâzım. Fa-kat acaba bazı kenar mahal-lelerde, yazlıklarda, hele Bo-ğaziçi tepelerinde yeniden a-çılacak arka sokaklara husu-siyetlerini arttıracak şekilde ve eskisinden zarafetli kavis-ler verilemez ve kösklerin — Kasımpaşa sırtındaki sey-rine doymadığım bağlık bah-çelik evler gibi — dağınıkça kurulması mümkün olamaz mı?

Doğru çizgiye ve dama tah-tası üslûbuna henüz yeni baş-ladığımız bir Garp mimarlığı salgını sırasında böyle bir tek lifin pek aykırı düşeceğini ben de biliyorum. Biliyorum ama ruh haleti bakımından bil-diğim başka şeyler de var: Meselâ yazlıkta beni eve gö-türen biri dosdoğru, öteki yilankavi, fakat ikisi de gü-zelce kösklerle süslü ve kat-ranlı uzun yoldan daima ka-vislisini seçmem ve baskaların-da öyle yaptığını görmem. Yilankavi yol bize hem ki-sa, hem eğlenceli geliyordu, cetvel doğruluğunda olanı ise hem fazla uzun, hem sıkıntı-lı!

Kışıkta ise bakmasından zevk aldığım yer, önümüzde-ki çifte cadde ile ağaçlıklı geniş meydana ziyade yollar-dan birinin hor bir dönemeçle kıvrılarak göremediğim bir sokağa saptığı esrarlı kö-şedir. Bu köşe, hele geceleyin elektrik lâmbası altında tipi savururken, sağnaklar iner-ken, ay gökte yürüdükçe göl-gesi ve ışığı büyüyüp kücü-lürken birdenbire görünüşe -ren insanları ve arabalarıyla en sevimli eğlencem!

★ ★

Dünya kendisini düz çiz-giye, hendese şekilleri-ne ne kadar kaptırırsa kaptır-sın bir gün bundan usanacak ve aslında dolaşık, dolambac-lı olan insan ruhu Kasımpa-şa sırtındaki gibi karmakarı-şık, dağınık güzellikle kendi arasında daima bir yakınlık bulacaktır.

